

θα νὰ φαντασθῶμεν κεχωρισμένον τῶν μορίων τοῦ σιδήρου ἢ τῆς ὕλης. Διότι, ἂν ἀκριβέσωμεν τὰ μόρια ταῦτα, ὧν αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις καὶ κινήσεις εἶνε ἀκριβῶς ἡ αἰτία τῶν μαγνητικῶν καὶ ἠλεκτρικῶν φαινομένων, οὐδὲν ἀπομένει ἢ ἡ ἀφρημένη τῶν φαινομένων τούτων ἔννοια. Ἄς λάθωμεν μαγνήτην τινά. Θραύομεν αὐτὸν εἰς δύο, καὶ διακρίνομεν δύο πόλους εἰς ἕκαστον τῶν δύο τεμαχίων· ἐν διακρίσωμεν ἕκαστον τῶν δύο τούτων μερῶν εἰς ἕτερα, καὶ ἐξακολουθήσωμεν διακρίουντες καὶ ὑποδιακρίουντες αὐτά, διακρίνομεν εἰς ἕκαστον τῶν μερῶν τούτων πολικὴν τινα τάσιν ἀσθενῆ μὲν ἀλλὰ σαφῶς ἐκδηλούμενην. Ἐν δ' ἦτο ἡμῖν δυνατὸν νὰ φθάσωμεν μέχρι τῶν στοιχειωδῶν ἀτόμων τοῦ μαγνήτου, χωρὶς νὰ καταστρέψωμεν τὴν εἰς ἓν ὅλον συνάθροισιν αὐτῶν ἠθέλαμεν ἀνεύρει τὰ στοιχειώδη ταῦτα ἄτομα πεπρoικισμένα καὶ αὐτὰ ὑπὸ πολικῶν ιδιοτήτων, δηλαδὴ ἐμψυχούμενα ὑπὸ δυνάμεως ἐκδηλούμενης κατὰ τοὺς δύο πόλους—καὶ ἄρα ὁ μαγνητισμὸς εἶνε συμφορῆς πρὸς αὐτὰ τὰ στοιχειώδη ἄτομα τοῦ μαγνήτου, ὧν ἄνευ ἀδύνατον νὰ ἐκδηλωθῇ. Ὁ ἠλεκτρισμὸς, ἐπίσης ἢ θερμότης, τὸ φῶς, πᾶσαι ἐν γένει αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, μόνον διὰ τῆς ὕλης ἐκδηλοῦνται καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐπ' ἀκριβῆς εἰσιν ἢ καταστάσεις τῆς κινήσεως αὐτῆς τῆς ὕλης. Ἄφ' οὗτου ἡ μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος ὄχι μόνον πειραματικῶς ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ἀπεδείχθη, ἡ δὲ μεταπτώσις καὶ ἀλληλουχία τῶν δυνάμεων ἐγνώσθη οὕτω σαφῶς, οὐδενὶ ἐπιτρέπεται νὰ μὴ ἀπορρίψῃ τὰς περὶ μυστηριωδῶν δυνάμεων θεωρίας, ὧν πρὸ ἡμῶν σχεδὸν αἰῶνος ἐν ἕκαστῳ σχεδὸν φαινομένῳ διέβλεπον τὴν παρουσίαν καὶ δράσιν. Ἀνακλύπτων καὶ ἀποδεικνύων ὁ Mayer ὅτι ἡ θερμότης, εἰ καὶ μὴ σταθμητὴ, εἰ καὶ μὴ ὕλη, εἶνε ἀποτέλεσμα μηχανικῶν τῆς παλμικῆς κινήσεως τῶν μορίων, ἔθετε τὰς βᾶσεις τῆς νεωτέρας φυσικῆς ἐπιστήμης, διανοίγων νέας ἀτραπούς εἰς τὴν μεγάλην καὶ θαυμασίαν πρόοδον αὐτῆς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους. Ἡ δύναμις εἶνε καὶ αὐτὴ αἰώνιος καὶ ἀφθίτος· ἡ δημιουργία ἐπομένως καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς δυνάμεως κεῖται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἐνεργείας. Ὡς ἡ Χημεία διδάσκει τὸν τρόπον τῆς μεταμορφώσεως τῆς ὕλης καὶ ἀνερευνώσα τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ἀποδεικνύει τὸ κατὰ ποσὸν ἀμετάβλητον αὐτῆς, οὕτω καὶ ἡ νεωτέρα φυσικὴ ἀνερευνώσα καὶ ἀποδεικνύουσα τὰς μεταμορφώσεις καὶ τὸ κατὰ ποσὸν εὐμετάβλητον τῆς δυνάμεως ἄγει ἡμᾶς εἰς τὸ ἐνιαῖον πασῶν τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἃς ἐρμηνεύει καὶ ἐξηγεῖται ὡς καταστάσεις τῆς ὕλης· ἕνεκα ταύτης τῆς μεγάλης ἀληθείας οὐδαμῶς οὐδέποτε παρετηρήθη δύναμις ἀνεξάρτητος τῆς ὕλης, δηλαδὴ ἔχουσα ὑπόστασιν αὐτοτελεῆ. Τὰς δυνάμεις οὐδεὶς εἶδε καὶ οὐδεὶς ὄψεται. Μόνον ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ὕλης ἀποτελεσμάτων αὐτῶν διαγιγνώσκονται αἱ δυνάμεις καθό-

σον αὐταὶ δὲν εἶνε τι ἄλλὰ καταστάσεις τοῦ εἶναι. Τὴν μαγνητικὴν δυνάμιν οὐδεὶς εἶδε. Ἐὰν ὅμως πλησιάζητε τεμαχίον σιδήρου μεμαγνητισμένον ἐνώπιον μαγνητικῆς βελόνης ἐλευθέρως στηριζομένης, ὁποῖον θαυμάσιον θέαμα προσβάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν! Ἡ ἤρμος καὶ ἐν ἄκρῳ ἀκίνησις καθ' ὄρισμένην διεύθυνσιν διαμένουσα ἐλαφρὰ αὕτη βάλδος δὲν μένει νεκρὰ ὡς τὸ πρῖν, ἀλλὰ ζωογονεῖται αὐθωρεῖ· φρίσσει ὀλόκληρος ἐκ παλμῶν καὶ περιστρεφομένη περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς ζητεῖ νὰ φύγῃ ἢ νὰ πλησιάσῃ τὸν προσεγγιζόμενον μαγνήτην. Βόρειον σέλας ἀνάπτει εἰς τὴν Σουηδίαν, καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ αἰσθάνεται καὶ ἐκδηλοῖ μέχρι Παρισίων καὶ Βιέννης ἢ αὐτὴ βελόνη, ἢ ἀδρανῆς, ἢ νεκρὰ αὕτη μάζα, ἢ ἀμοιρος καθ' ἑμᾶς πάσης δυνάμεως καὶ ἐνεργείας. Ἐν τῇ ὕλῃ ταύτῃ, ὡ ἡμέτεροι ἐπικριταί, ἦν ἐν τῇ ἀμαθίᾳ ἡμῶν καὶ παρὰ τὸν σεβασμὸν, ὃν ἐπαγγέλεσθε δῆθεν πρὸς τὸν Πλάστην αὐτῆς, θεωρεῖτε τόσοῦτον εὐτελεῆ, ἔχοντες τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐκρίνειαν νὰ ὁμολογήσωμεν μετὰ τοῦ Tyndall ὅτι ἐν αὐτῇ διαβλέπομεν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δυνάμιν ἀπασῶν τῶν μορφῶν καὶ τῶν ιδιοτήτων τῆς ζωῆς, καὶ νὰ κηρύξωμεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἰορδάνου Βρούνου οὐχὶ ὡς τὴν ἀπλὴν ἐκείνην δυνάμιν, ἣν οἱ φιλόσοφοι περιέγραψαν, ἀλλ' ὡς τὴν παγκόσμιον μητέρα, ἣτις παράγει τὰ πάντα ὡς τοὺς καρπούς ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κόλπων. Τοιαύτη ἡ θέσις τῆς σημερινῆς Ἐπιστήμης. Κατὰ τῶν διδασμάτων αὐτῆς ἃς στρέψωσι τὰ ὄπλα αὐτῶν οἱ ἡμέτεροι ἀντίπαλοι μὴ ὀχυρούμενοι ὀπισθεν τοῦ δόγματός. Σεβόμεθα παρὰ πάντα ἄλλον τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, ἐφ' ὅσον αὐταὶ δὲν χρησιμεύουσιν ὡς λόγος προγράφῃς τῶν φιλέρων προνομίων τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ, τοῦ θάρρους ἐν τῇ μετὰ δόσει, καὶ τὰς προνομίας ταύτας ἀξιούμεν νὰ σέβωνται καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀντίπαλοι. Ἄλλως ἡ ἀλήθεια εἶνε ἀπόρητος, τὸ δὲ στάδιον ἐλεύθερον.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς θεμελίωσιν γενικῶν ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν περὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ζητήματος, ἐν ἄλλῃ δ' εὐκαιρίᾳ θὰ διαλάβωμεν περὶ τινῶν εἰδικῶν ἐφαρμογῶν τῶν ἀρχῶν τούτων καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἡμετέρων ἀντιπάλων.

ΑΛΕΞ. Δ. ΒΑΛΒΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΕΣΧΑΤΩΣ ΑΠΟΔΟΘΕΙΣΑΙ

ΤΩ: ΡΟΒΕΡΤΩ: ΚΩΧ

Μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανίας ἀνακρινόμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστὰς ὅτι ἐκ τῶν εἰς τὸν περιεχθῆ Ῥοβέρτον Κώχ ἀποδοθειῶν ἐσχάτως μεγάλων τιμῶν αἱ μέγιστα, αἱ ἀληθῶς θεῖαι τιμαὶ ἀπενεμήθησαν αὐτῷ παρ' ἡμῖν, εἶνε δὲ αἱ ἐξῆς :

Ἡ κατὰ τῆς φθίσεως λύμφη αὐτοῦ ἀνεκρούθη ἔχουσα ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν πρὸς τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ ἡμετέρου κ. Ἀποστόλου Μακράκη.

Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ *Λόγῳ* τῆς 8. Δεκεμβρίου :

« Τὰ ψευδῆ φρονήματα τῶν ὑλιστῶν καὶ τῶν ψευδιστημόνων φθείρουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τὰ βακτηριδία τῆς φθίσεως φθείρουσι τοὺς πνεύμονας τοῦ σώματος καὶ καταστρέφουσι τὴν ζωὴν αὐτοῦ (ΛΑΜΠΡΑ!). Εἰ δὲ τὸ ἡμέτερον φιλοσοφικὸν σύστημα ἀναιρεῖ καὶ ἀποκτείνει πάντα τὰ φρονήματα τῶν ὑλιστῶν, πᾶν ψεῦδος καὶ πᾶσαν πλάνην φιλοσοφικὴν, πρὸς ἄλλο ὅτι ἔχει ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν πρὸς τὸ νεωστὶ ἐξευρεθὲν φάρμακον τοῦ Κώχ, ὅπερ ἀποκτείνει τὰ βακτηριδία τῆς φθίσεως (ΛΑΜΠΡΟΤΕΡΑ!). — Διὰ τῆς ἀναλογίας δὲ ταύτης, ἀναγινώσκωμεν κατωτέρω, μᾶλλον ΤΙΜΑΤΑΙ ἢ ἀτιμάζεται ὁ δύστηνος Ῥοβέρτος Κώχ. Διότι τὸ φάρμακον αὐτοῦ ἀναλογεῖ πρὸς φάρμακον ΠΟΛΛῶ ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΩΦΕΛΙΜΩΤΕΡΟΝ, ὡς ἄνωτέρα ἢ ψυχὴ τοῦ σώματος, καὶ ἡ αἰώνιος σωτηρία ἐκείνης τῆς τούτου προσωρινῆς σωτηρίας ἐκ τῶν βακτηριδίων τῆς φθίσεως» (ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΑ!!!).

Συγχαίρομεν τῷ περιελθεῖ Ῥοβέρτῳ Κώχ ἐπὶ ταῖς νέαις τιμαῖς, ὧν ἠξιώθη, καὶ δι' ὧν περιελέστερος βεβαίως ἐγένετο, εὐχόμενοι αὐτῷ ἀπὸ καρδίας καὶ εἰς ἀνώτερα ὅμοια, ὅπερ εὐλόγως ἐλπίζομεν. Ἄλλ' ὅμως τῇ μητρὶ αὐτοῦ Γερμανίᾳ οὐδὲν συγχαρητήριον δυνάμεθα δυστυχῶς ν' ἀπευθύνωμεν, διότι συγχρόνως μετὰ τῶν ἐκτάκτων τούτων τιμῶν τῶν εἰς τὸν Ῥοβέρτον Κώχ περιαφθεισθῶν προσετρίβησαν εἰς ἕτερον αὐτῆς τέκνον, ἐφ' ᾧ αὕτη οὐδὲν ἤττον σεμνύνεται, προσετρίβησαν, λέγομεν, εἰς τὸν Ἐρνέστον Haeckel, ἔκτακτο ὠσαύτως καὶ ὀδυνηρότατο ἀτιμία ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκτάκτου τιμητοῦ καὶ ἀτιμαστοῦ, ὅφ' ὧν θὰ κλίνη βεβαίως ὁ Haeckel βαρεῖται ἐπὶ τὸ στήθος τὴν κεφαλήν.

Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ αὐτῷ *Λόγῳ* :

Ἄλλ' ὅμως ἀνκρίθηται καὶ ἀνεκδιήγητοι εἶνε τῷ ὄντι τοῦ Haeckel αἱ συμφοραὶ! Ἐν τῷ *Λόγῳ* τῆς 22. Δεκεμβρίου ἐξητάσθη μετὰ μεγίστης ἀκριβείας ἡ, ὡς ὁ κ. Μακράκης ὑψηλῶς λέγει, «λογικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς» οὐ μόνον ἡ μωρία καὶ ἡ λύσσα αὐτοῦ— δηλαδὴ τοῦ Haeckel—ἀλλὰ, δεῖνόν εἰπεῖν, καὶ ὁ γενάρχης, ἐξ οὗ κατάγεται. Ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἐρευνῆς προέκυψαν συμφανεστάτα τὰ ἐξῆς λογικώτατα καὶ ἐπιστημονικώτατα πορίσματα: «Καὶ ὁ Haeckel καὶ ὁ Δαρβίνος—κατὰ τὴν θεωρίαν, ἣν ὑποστηρίζουσι τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς κληρονομικότητος, κατάγονται ἐκ—τινος ἀνθρώπου ἀποκνηθῆτος καὶ πολλὰ κτήνη ἀσύνετα γεννήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς» (Περὶ τῶν συ-

ρετῶν κτηνῶν θεωρεῖ δικαίως πάντα λόγον περιττὸν ὁ κ. Μακράκης, ἅτε αὐτοδῆλων καὶ καταφώρων ὄντων).

Συλλυπούμεθα φυσικῶ ἢ μᾶλλον φυσικωτάτῳ τῷ λόγῳ τῷ δυστυχεῖ Ἐρνέστῳ Haeckel ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτοῦ αἰφνιδίᾳ καὶ ἀπροσδοκῆτῳ καταπτώσει καὶ συμφορᾷ, μόνον λόγον παρηγορίας αὐτῷ ἀπευθύνοντες τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ῥητὸν: *sic transit gloria mundi!* Ὑπομονὴν λοιπὸν καὶ καρτερίαν, ὦ Haeckel, ὅτι ταῦτα ἔχει ὁ μάταιος οὗτος κόσμος, φεῦ!

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἡ καταστροφὴ ἐπὶ θύραις.— Κατὰ τὸν *Λόγον* τῆς 15. Δεκεμβρίου 1890. εὐρισκόμεθα ἐν ταῖς παραμοναῖς ὀριστικῆς Κυβερθεῖου καταστροφῆς—*ὁμολογουμένως*. «Εἶνε ὁμολογουμένως, λέγει, ἔσχατοι αἱ ἡμέραι αὗται, ἐγγιζούσης τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου, τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν γωνίαν τῶν πραγμάτων καὶ κατὰ τοὺς θεῖους λόγους. *Εἴμεθα λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐσχαίων ἡμερῶν.*»

Δειρὸν τῷ ἀκοῦσαι, κατὰ Θεουκιδίδην, ἀλλ' ὅμως βεβαίωτατον καὶ ἀληθέστατον! Οὐαὶ λοιπὸν τῷ Haeckel καὶ τοῖς τιμῶσιν αὐτόν! Ἄλλὰ, νομίζομεν, ὑπάρχει καὶ τρόπος σωτηρίας. Οἱ εἰρημένοι ἕνεκα τῆς ἐπιστήμης *κατάδικοι*, ζητοῦντες ἄφρονι ἐπιστημονικῶν ἀμαρτιῶν παρὰ τὸ ἐκπολιορκητοῦ καὶ κατασκαφῆως πασῶν τῶν ἐπιστημῶν κ. Μακράκη, ἀπολύονται ἀναμφιβόλως πάσης κακοδαιμονίας καὶ καταδίκης. Ὅσα γὰρ ἂν ὁ φιλόσοφος λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ!

Ἀνακάλυψις μικρᾶς γωνίας ἐν τῷ οὐρανῷ.— Ἡ Ἐφημερὶς τῶν Κυριῶν ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 23. Δεκεμβρίου ἀνεκάλυψε «μικρὰν γωνίαν τοῦ οὐρανοῦ, ἣν ὁ Χριστὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τὰς ἐγκαταλελειμμένας, τὰς δυστυχεῖς, τὰς προδοθείσας γυναῖκας» καὶ ἐξ ἧς, λέγει, αἱ εἰρηναῖκες ἀντλοῦσιν ὑπομονὴν καὶ δύναμιν». Καλὸν καὶ τοῦτο!

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τῷ κ. Ἀνυπομόνῳ.

Ἐρταῦθα.

Ἐγράψαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ὅτι ἕνεκα τοῦ πλήθους τῆς κατεπειγούσης ἕλης ἀνεβλήθη ἡ δημοσίευσις τῆς συνεχείας τῶν Μαθημάτων τοῦ Haeckel εἰς τὸ μεθεπόμενον φύλλον ἤτοι εἰς τὸ πρῶτον τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1891. Τὸ φύλλον τοῦτο ἤδη ἐγγίζει, — εἶνε τὸ ἀμέσως ἐπόμενον. Μὴ ἀνυπομονεῖτε λοιπὸν. Ἐρχετε δὲ τὴν πεποθησιν ὅτι, ὅταν ὁ Haeckel εἶνε τοσοῦτον ἀγαπητὸς εἰς ὑμᾶς, καθίσταται καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀγαπητότερος, διότι προστίθεται εἰς τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀγάπην ἡμῶν καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνωστὰς καὶ συνδρομητὰς.

Τῷ κ. Ἰωάννῃ Σκαλτσούνῃ

Εἰς Τεργέστην.

Τὰ ἐν τῷ ἐπιστολικῷ ὑμῶν δελταρίῳ σημειούμενα φύλλα ἀπεστάλησαν πρὸς ὑμᾶς, πρὶν ἢ ληφθῆ τὸ δελτίον ὑμῶν. Ἐνεγράφητε συνδρομητῆς καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ, ἐπὶ τούτῳ δὲ εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν.

Διόρθωσις.— Ἐν σελ. 427 α' στήλ. στίχ. 45 ἀντὶ εὐμετάβλητον γράφε ἀμετάβλητον.